

Agrárgazdasági Figyelő
(Gazdasági folyamatok és statisztikai eredmények)

MEGJELENIK NEGYEDÉVENTE
AZ

AGRÁRGAZDASÁGI KUTATÓ INTÉZET

STATISZTIKAI OSZTÁLYÁNAK
GONDOZÁSÁBAN

Agrárgazdasági Figyelő

II. évfolyam 1. szám

2010. január 28.

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet
Főigazgató: Dr. Udovecz Gábor
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (06 1) 476-3060

Fax: (06 1) 217-7037

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő:

Bojtárné Lukácsik Mónika

lukacsikm@aki.gov.hu

Közreműködött:

Pénzügypolitikai Osztály

Piaci Információs Osztály

Tartalomjegyzék

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi. 3

Az MSZR első előzetes eredményei 2009-re
vonatkozóan.....3

Betakarítási munkák.....4

Hazai vágóhidak termelése.....5

Termelői és feldolgozói értékesítési árak.....6

Kiskereskedelem.....10

Külkereskedelem.....11

A műtrágya értékesítés alakulása 2009. január-
szeptemberi időszakában.....12

II. Mi történt az agrárgazdaságban?.....14

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból.....19

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok.....21

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi

Az Agrárgazdasági Figyelő első fejezetében azokat az információkat közöljük, amelyekkel az elmúlt három hónapban gazdagabbak lettünk. Az ágazatot jellemző, az elmúlt három évre vonatkozó statisztikai adatokat a IV. fejezetben adjuk közre.

Az MSZR első előzetes eredményei 2009-re vonatkozóan

Az előzetes számítások alapján 2009-ben a mezőgazdaság teljes kibocsátása folyó alapáron 19%-kal csökkent. A bruttó hozzáadott érték 37%-kal, a mezőgazdasági tevékenységből származó nettó vállalkozói jövedelem pedig 55%-kal volt alacsonyabb, mint 2008-ban.

Előzetes adatok alapján a mezőgazdasági termékek kibocsátásának volumene 2009-ben 11%-kal volt alacsonyabb az előző évinél. Ezen belül a növényi termékek termelése 15%-kal, az állatok és állati termékeké mérsékeltebben 3%-kal csökkent. A növényi termékek nagy volumen csökkenését elsősorban a gabonafélék előző évinél 20%-kal alacsonyabb termése okozta, de a takarmánynövények termelése is 20%-kal, az ipari növények valamint a kertészeti termékek termelése pedig 13%-kal elmaradt az 2008. évitől. Búzából tavaly az előző évi mennyiség 78%-át takarították be, kukoricából a 85%-át. Az árpa, rozs, zab, és az egyéb gabonafélék volumene ennél nagyobb mértékben, 30-40%-kal esett vissza. A repce- és a napraforgótermés 14%-kal volt kevesebb, a szója mennyisége megközelítette a 2008. évit. Több mint 20%-kal volt nagyobb a cukorrépatermés, de ez a növekedés az alacsony bázisnak köszönhető. A szőlő és a gyümölcs mennyisége elérte illetve mérsékelten meghaladta az egy évvel korábbit.

2009-ben a mezőgazdasági termelői árak átlagosan 9%-kal elmaradtak a 2008. évi szinttől. A növényi termékek termelőiár-színvonala 14%-kal, az élő állatok és állati termékek termelőiár-színvonala 4%-kal csökkent, míg a szolgáltatások árszínvonala 5%-kal emelkedett, a másodlagos nem mezőgazdasági tevékenység során előállított termékek ára átlagosan 7%-kal alacsonyabb, mint egy évvel korábban.

Számításaink szerint a folyó termelő-felhasználás értéke 10%-kal csökkent. A folyó termelő-felhasználás legnagyobb tételét jelentő takarmány költség 23%-kal alacsonyabb 2009-ben, mivel az állatlétszám csökkenése mellett a takarmányárak is estek. A felhasznált műtrágya volumene és ára is csökkent, így költsége 18%-kal kevesebb, mint 2008-ban volt.

A bruttó hozzáadott érték 37%-kal alacsonyabb a 2008. évinél, volumenindexe 78%. A tárgyi eszközök értékcsökkenésének 3%-os növekedésével számolva, a nettó hozzáadott érték 60%-kal csökkent 2009-ben, és a mezőgazdaságban keletkező nettó vállalkozói jövedelem folyó alapáron 55%-kal volt alacsonyabb, mint egy évvel korábban. A termelési tényezők jövedelme 33%-kal csökkent, az összes mezőgazdasági munkaráfordítás 2009-ben 1%-kal emelkedett.

Mindezek eredményeként a mezőgazdaságban dolgozók jövedelemhelyzetének változását mérő úgynevezett 'A' mutató 64,4%, azaz 2009-ben az egy teljes munkaidős dolgozóra számított mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem 35,6%-kal csökkent. A nettó vállalkozói jövedelem reálértéke mindössze 43%-a a 2008. évinek ('C' mutató).

Betakarítási munkák

Az 2009. évi operatív jelentések alapján a mezőgazdasági termelést meghatározó szántóterület 4,5 millió hektárt tesz ki, amely az ország területének 48, a mezőgazdasági területnek 77 százalékát jelenti. Kalászos gabonából a 2008. évinél 3%-kal nagyobb területről, 6 millió tonna termést takarítottak be, amely az előző évinél 22%-kal kevesebb mennyiséget jelent. A búza (tavaszi és őszi) 66,5%-os szántóföldi területi részesedésével és a 1133 ezer hektár betakarítható területével továbbra is a legfontosabb kalászos növényünknek számít. Tavaly 4,3 millió tonna búza termett, mely az előző év azonos időszakától mintegy 21%-kal elmarad, az országos termésátlag 3,8 t/ha volt. Az őszi árpa betakarítását 196 ezer hektáron, 705 ezer tonna termésmennyiséggel fejezték be. A beérkezett adatok alapján az országos termésátlag 3,6 tonna/ha. A tavaszi árpát 125 ezer hektár területen, 2,6 t/ha termésátlaggal aratták le. A rozs betakarítása 41 ezer hektár területről történt, a termésátlag 1,9 t/ha, ami a 2009. évitől mind termésmennyiségben, mind termésátlagban 30%-kal elmarad. A tritikálé 129 ezer hektáros területén a termésátlag 3 t/ha volt. A zab a 2008. évihez hasonló nagyságú, 55 ezer hektár területről 120 ezer tonna termést adott, 2,2 t/ha termésátlaggal. A káposztarepce betakarítható területe 4%-kal meghaladta a 2008. évit. Akkor 663 ezer tonnát, 2009-ben 561 ezer tonna termést arattak le 2,1 t/ha termésátlaggal.

Betakarítás 2009-ben

Növényfaj	Betakarított terület (ha)	Termésátlag (kg/ha)	Összes termés (tonna)
Őszi búza	1 121 799	3 835	4 302 475
Rozs	41 132	1 867	76 788
Őszi árpa	195 950	3 600	705 456
Tavaszi árpa	125 131	2 568	321 389
Triticale	127 933	2 969	379 815
Zab	54 686	2 201	120 343
Napraforgó	540 114	2 346	1 267 075
Kukorica (hibrid vetőmag nélkül)	1 099 648	6 497	7 143 991
Szója	31 450	2 311	72 682
Burgonya	21 207	24 571	521 087
Káposztarepce	261 575	2 144	560 920
Magborsó	17 659	1 625	28 702
Lucernaszéna	108 312	3 980	431 068

Forrás: AKI

Hazai vágóhidak termelése

A vágóhidakon 2009. I-IX. hónapjában 88083 darab szarvasmarhát vágtak le, ami közel 6%-os csökkenés 2008. háromnegyed évéhez képest. A külkereskedelem nyolc havi adatai az élőmarha export 7,3%-os és az import 41,1%-os növekedését mutatják, vagyis a hazai termelés visszaesett. Ezzel párhuzamosan a szarvasmarha öszlétszám a júniusi adatok szerint 4 ezer darabbal, 703 ezer darabra nőtt. A szarvasmarha fajon belül legnagyobb volument adó tehének vágási darabszáma 2,2%-kal emelkedett, hasonlóan nőtt az élő- és vágósúlyuk is.

Vágósertésből 2009. I-IX. hónapban 3 millió 91 ezer darabot vágtak, vagyis 4,2%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Az élősértés-kivitel jelentősebben csökkent 2009. első nyolc hónapjában, élősúlyban 10,8%-kal. Az import eközben nőtt 17,3%-kal, vagyis a hazai termelés csökkenésének üteme azonos szintű házi vágást feltételezve meghaladja azt a szintet, amit a vágási eredmények mutatnak. A sertéslétszám 2009 júniusában 3181 ezer darab volt, ami mintegy 500 ezer darabbal kevesebb, mint egy évvel korábban. Rövidtávon a termelés további csökkenésére lehet számítani.

A bejelentett juhvágások csökkenése megállt. Míg 2008. szeptemberig 6342 darabot, addig tavaly 6965 darabot jelentettek, ami 9,8%-os növekedés. A vágáskori átlagsúly 20%-os emelkedést mutat. Bárányból az előző év hasonló időszakához képest 7%-os növekedést látunk, az átlagsúlyuk 25 kg-ról 28 kg-ra emelkedett.

Élőállat vágások alakulása

Megnevezés	2009. I-IX. hó			2009. I-IX. hó/2008. I-IX. hó		
	darab	élősúly tonna	vágósúly tonna	darab	élősúly	vágósúly
				változás, %		
Szarvasmarha összesen	88 083	45 254	23 149	94,2	95,5	94,8
Sertés összesen	3 090 560	348 774	280 117	95,8	96,0	95,6
-ebből: anyakoca	28 962	6 482	5 353	0,0	0,0	0,0
Juh összesen	6 965	254	125	109,8	120,1	114,0
Ló összesen	178	75	45	556,3	489,6	539,8
Vágóbaromfi összesen	108 150 780	339 485	267 624	101,3	100,3	99,2
-ebből: csirke	83 111 656	181 759	142 539	99,7	102,2	100,7
liba	4 038 708	24 774	19 174	106,4	105,2	101,9
kacsa	14 136 110	46 534	36 890	122,8	117,8	116,8
pulyka	6 555 794	85 527	68 338	86,9	89,4	89,4
Nyúl összesen	1 457 238	3 672	2 071	92,4	91,7	94,8

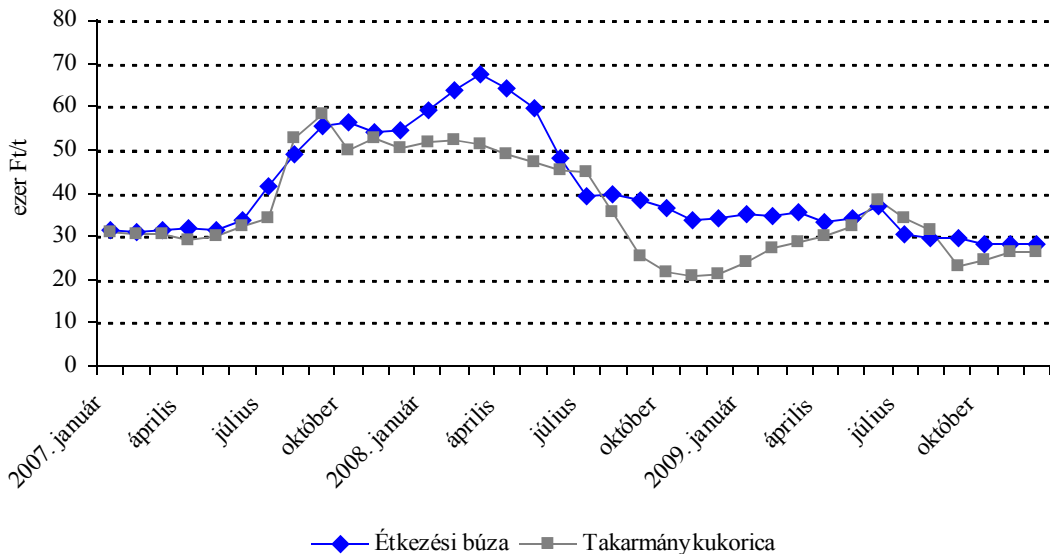
Forrás: AKI

A baromfivágás 2009. I-IX. hónapban 108,2 millió darab volt, ami 2008. azonos időszakához képest 1338 ezer darabbal, 1,3%-kal növekedett. Kismértékben csökkent a vágócsirke darabszáma, 83,1 millióra, ami 227 ezer darabbal, 0,3%-kal kevesebb, mint az előző év azonos időszakában. Visszaesett a vágótyúk és kakas darabszáma, 313 ezerrel, azaz felére. Ugyancsak kevesebb lett a pulykavágás, 991 ezer darabbal, ami 13,1%-os csökkenést jelent. Viszont a többi baromfiféle vágása növekedett: a libáé 245 ezerrel (6,4%), a kacsaé jelentősebben, 2,6 millióval (22,8%).

Termelői és feldolgozói értékesítési árak

A fontosabb növényi és állati termékek termelői ára 2009. negyedik negyedévében általában alacsonyabb volt, ugyanakkor a takarmánykukorica termelői ára 13-27%-kal haladta meg az egy évvel korábbi árszintet. Ennek oka egyrészt abban keresendő, hogy a 2008. évi rekord gabonatermés óriási túlkínálathoz vezetett a hazai (és európai) takarmánygabona piacon, így erőteljesen zuhant a kukorica termelői ára. A piaci anomáliákat erősítette a kibontakozó gazdasági és pénzügyi válság is. Másrészt viszont 2009-ben az előző évinél élénkebb külpiazi kereslet mutatkozott a takarmánykukorica iránt: 2009. január-október között 44%-kal több kukoricát exportált Magyarország, mint egy évvel korábban. Ugyanakkor a búza iránti bel- és külpiazi kereslet gyengébb volt 2008-hoz viszonyítva. Mindezek együttesen a kukorica felértékelődéséhez vezettek, így az étkezési búza és a takarmánykukorica termelői ára közeledett egymáshoz a 2009. év utolsó hónapjaiban.

Az étkezési búza és a takarmánykukorica termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

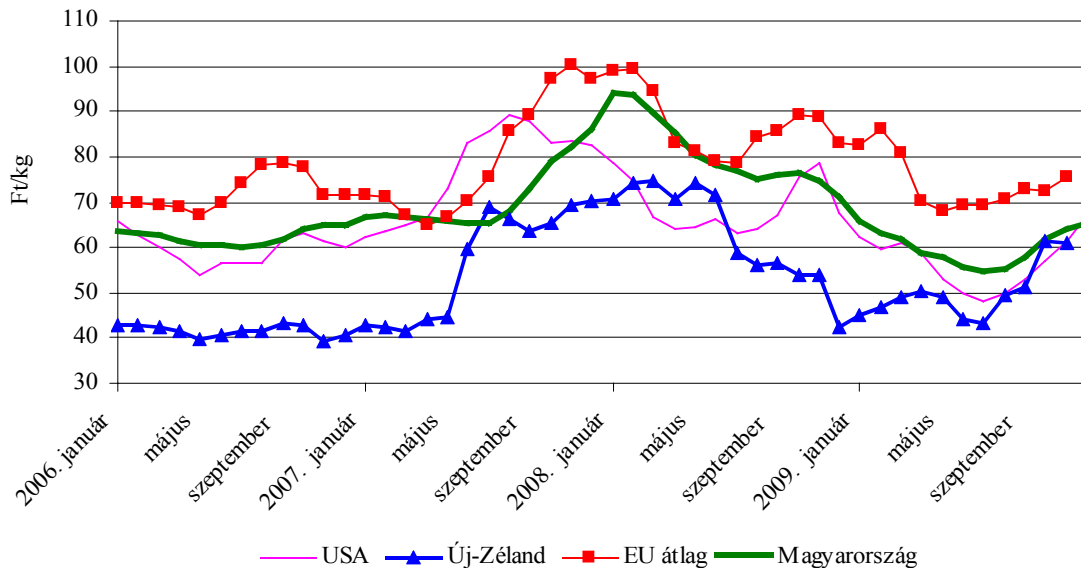
Magyarországon a nyerstej árának a 2008. év elejétől tartó csökkenése tovább folytatódott 2009-ben. A nyerstej termelői ára az Unióban áprilisban, Magyarországon – néhány hónapos késéssel követve az uniós árakat – júliusban érte el a mélypontját. A második negyedévben az Unió sajt kivitele a bővülő kereslet hatására már nőtt, ami hozzájárult a nyerstej áremelkedéséhez. Magyarországon a nyerstej termelői ára az év folyamán első alkalommal decemberben haladta meg az áremelkedés előtti szintet.

A vöröshagyma termelői ára 2009. negyedik negyedévében jelentősen emelkedett az egy évvel korábbihoz viszonyítva a kisebb belföldi kínálat, valamint az import termék nagykereskedelmi árának növekedése miatt. A burgonya 2009. évi termése 20%-kal csökkent, ezzel együtt a termelői ára nőtt.

A tárolási gyümölcsfélék (alma, körte) alacsonyabb áron voltak jelen a Budapesti Nagyban Piac kínálatában, mint egy évvel korábban. Az import alma nagykereskedelmi ára 23%-kal, a körtéé 13%-kal csökkent. A belföldi szilva 2009-ben tovább szerepelt a kínálatban, és termelői ára 4%-kal volt

alacsonyabb. A csemegeszőlő termelői ára novemberben közel 30%-kal haladta meg az egy évvel korábbi árszintet.

A nyerstej termelői árának alakulása a világon

Forrás: LTO Netherland, AKI PÁIR, AMS USDA

A megfigyelt élelmiszerek áfa nélküli fogyasztói ára a Tesco budapesti üzletében magasabb volt, mint Szlovákiában. A Spar esetében ugyanakkor a budapesti árak – a tej kivételével – alacsonyabbak voltak a szlovén áraknál.

A fontosabb mezőgazdasági termékek termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	2009					
		Ár			Változás (az előző év azonos időszaka = 100%)		
		október	novem- ber	decem- ber	október	novem- ber	decem- ber
Étkezési búza	Ft/tonna	27 978,9	28 113,2	28 152,2	76,7	83,6	82,3
Takarmánykukorica	Ft/tonna	24 497,3	26 545,1	26 474,1	113,1	127,4	125,3
Napraforgómag (ipari)	Ft/tonna	56 092,5	56 682,4	59 284,9	72,0	75,6	83,1
Vágósertés (valamennyi kategória)	Ft/kg hasított meleg súly	362,6	352,4	352,7	90,7	90,8	88,8
Vágócsirke	Ft/kg élősúly	216,7	213,8	207,5	97,9	99,6	99,1
Nyers tehéntej	Ft/kg	61,8	64,1	65,3	81,1	85,9	92,0

Forrás: AKI PÁIR

Néhány termék feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés	Mértékegység	2009					
		Ár			Változás (az előző év azonos időszaka = 100%)		
		október	novem- ber	decem- ber	október	novem- ber	decem- ber
Finomliszt	Ft/kg	59,1	58,4	57,5	80,0	81,7	81,2
Napraforgóolaj, palackozott	Ft/liter	226,0	217,0	218,8	73,1	70,4	73,6
Sertés comb, csont nélkül	Ft/kg	679,5	689,1	672,5	86,4	90,4	89,3
Friss csirke egészben, 65%-os	Ft/kg	485,5	470,4	474,8	98,4	96,0	97,2
Étkezési tojás	Ft/db	18,6	19,0	19,5	111,9	110,2	109,1
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	Ft/liter	113,6	112,2	115,5	88,3	88,4	92,1
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	Ft/liter	125,3	125,7	127,5	86,9	89,8	92,3
Érlelt félkemény sajt	Ft/kg	832,6	889,5	912,7	88,9	98,7	95,8

Forrás: AKI PAIR

Néhány belföldi termesztésű zöldség- és gyümölcsfaj termelői ára a
Budapesti Nagybani Piacon

Megnevezés	2009					
	Ár (Ft/kg)			Változás (az előző év azonos időszaka = 100%)		
	október	november	december	október	november	december
Alma	84,7	91,6	99,1	80,4	93,0	96,7
Körte	274,4	274,8	278,2	98,4	93,5	97,2
Szilva	167,7	194,3	-	96,2	-	-
Csemegeszőlő	194,8	228,0	-	105,1	128,5	-
Sárgarépa	86,4	89,2	90,4	107,8	103,4	100,9
TV Paprika	156,1	313,9	440,0	51,7	82,6	98,7
Paradicsom (gömb)	186,1	235,6	355,4	65,9	70,3	85,0
Vöröshagyma	75,7	76,3	74,4	144,9	142,5	134,0
Burgonya	65,1	66,9	71,7	140,3	126,3	109,2

Forrás: AKI PÁIR

Néhány élelmiszer ÁFA nélküli fogyasztói ára Szlovákiában, Szlovéniában és Magyarországon

Megnevezés	Mértékegység	2010. 2. hét			
		TESCO (Budapest)	TESCO (Szlovákia)	Spar (Budapest)	Spar (Szlovénia)
Csirke egészben	Ft/kg	589	334	519	603
Tojás	Ft/10 darab	268	290	279	342
Kenyér	Ft/kg	190	168	199	241
Tej, 1,5% zsírtartalom	Ft/kg	194	101	176	140
Alma	Ft/kg	159	105	159	185
Banán	Ft/kg	239	155	199	234
Sárgarépa	Ft/kg	151	79	95	209
Burgonya	Ft/kg	71	45	111	111

Forrás: AKI PÁIR, Tesco, Spar

Néhány haltermék bruttó fogyasztói ára (Ft/kg) 2010. 3. héten

Megnevezés		Fogyasztói piacok						Kereskedelmi láncok (árfelmérés időpontja: január 19.)		
		Bp. Fővám téri csarnok	Bp. Léli téri csarnok	Kecskemét	Pécs	Székesfehérvár	Győr	Auchan-Budaörs	Tesco-Budaörs	Cora-Törökbálint
Élő	ponty	930	980	950	1050	1000	990	999	989	899
Friss	pontyszelet	1 500	1 580	1 700	1 695	1 600	1 715	1 899	1 699	1 399**
	bőrös afrikai harcsa filé	1 800*	-	-	-	-	2125	1 365**	1290	1 369**
	busa törzs	-	860	500	990	-	875	849	859	699
	busa szelet	650	820	900	990	1100	940	590**	899	899
	lazac filé	3 200	3 200	-	-	-	3 250	4 166	3 199	3 999

* nyüzött ; ** akciós ár.

Forrás: AKI

Mezőgazdasági ráfordítások árindexei és az agrárrolló
(Az előző év azonos időszaka = 100%)

Megnevezés	2007	2008	2009
	I-III. negyedévben		
Vetőmag	106,5	118,6	95,9
Energia	102,7	119,1	93,2
Műtrágya	110,8	160,6	98,6
Növényvédő szerek	102,7	105,1	104,2
Állatgyógyászat	108,6	105,2	108,9
Takarmány	127,5	136,2	78,8
Agrárrolló (termelői árindex/ráfordítások árindexe)	104,0	92,5	86,3

Forrás: KSH

A mezőgazdasági termelőiár-index és a mezőgazdasági ráfordítások árindexének hányadosa az **agrárrolló** mutató, amelynek értéke **2009. első háromnegyedévében 86,3%** volt. Az agrártermékek termelőiár-szintje 2009 októberében 7,0%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest. Ezen belül a növényi termékek árszínvonala 7,5, az élő állatok és állati termékeké 6,3%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. 2009. január-októberben az agrártermékek termelőiár-szintje 13,9%-kal esett vissza, ami a növényi termékek árszínvonalának 19,8%-os, valamint az élő állatok és állati termékek árának 3,9%-os csökkenéséből adódott.

Kiskereskedelem

Októberben folytatódott a kiskereskedelmi eladások harmadik éve tartó csökkenése. A **kiskereskedelmi forgalom** volumene 2009 első tíz hónapjában 4,7%-kal, **októberben 7,5%-kal maradt el** az előző év azonos időszakától. Az adatok szerint 2009 októberében a kiskereskedelmi eladások 0,6%-kal mérséklődtek az előző havihoz képest.

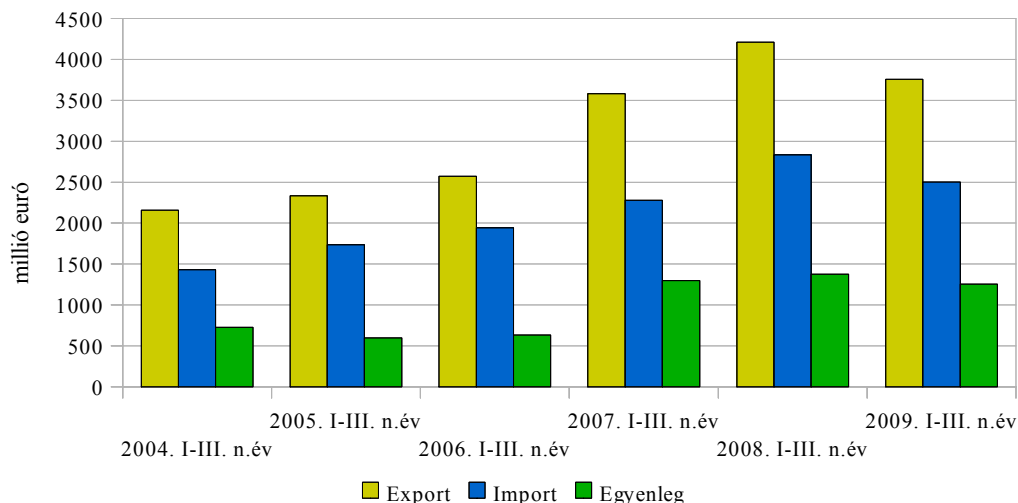
Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelmi **üzletek értékesítésének volumene** 2009 első tíz hónapjában 3,7, októberben 5,5%-kal **kisebb volt az előző év azonos időszakánál**. Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem októberi eladásai 0,4%-kal mérséklődtek az előző havihoz viszonyítva. 2009. októberben az eladások jelentős részét (91%-át) lebonyolító vegyes termékkörű üzletek (hiper- és szupermarketek, vegyesboltok) eladásai 5,5%-kal maradtak el a 2008. októberitől.

Az Eurostat gyorsbecslése szerint 2009. októberben tovább **folytatódott a kiskereskedelmi forgalom volumenének csökkenése**; ennek mértéke az Európai Unió 27 tagállamában átlagosan 0,9, az eurózóna országaiban 1,9% volt az előző év azonos havihoz képest. Az országok nem teljes körére rendelkezésre álló adatok szerint Belgiumban és Svédországban 4%-ot meghaladó növekedést regisztráltak, a balti államokban továbbra is jelentős mértékű volt a csökkenés.

Külkereskedelem

Magyarország 2009. I-III. negyedévi élelmiszer-gazdasági kivitelének értéke 3756 millió euró, a behozatal értéke 2502 millió euró volt. A kivitel 11%-kal, a behozatal 12%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. Az agrár-külkereskedelmünkben a 2008. I-III. negyedévi eredményéhez képest 9%-kal alacsonyabb, 1254 millió euró volt.

Az agrár-külkereskedelem alakulása 2004-2009 között

Az Európai Unió tagországaiba irányuló kivitelünk euróban számított értéke 8%-kal, míg az innen érkező import 12%-kal csökkent. Így ebben a viszonylatban 2008 első háromnegyed évéhez képest 5%-kal nagyobb, 854 millió eurós aktívum keletkezett.

Az EU régi tagországaiba irányuló agrártermékek exportértéke pontosan megegyezik az egy évvel korábbival, ellenben a 2004 óta csatlakozott új tagországok piacaira irányuló agrárexportunk 18%-kal elmaradt az egy évvel ezelőtti értéktől. A régi és az új EU tagállamokban feladott áruk értéke 12, illetve 10%-kal csökkent. Mindezek eredményeként, a régi tagországokkal folytatott külkereskedelmünk aktívuma az egy évvel korábbi 141 millió euróról 361 millió euróra nőtt, az új tagországok viszonylatában a tavalyi 669 millió euróról, 493 millió euróra csökkent a többlet.

Az EU-n kívüli, harmadik országokba irányuló export értéke 589 millió euró (-25%), míg az ezen országokból érkező agrártermékek értéke 189 millió euró (-12%) volt. Az egyenleg 400 millió eurós értéke 30%-kal maradt el az egy évvel korábbtól.

2009. január-szeptemberi időszakában Romániába, Németországba és Olaszországba kerültek legnagyobb értékben Magyarországon feladott agrártermékek. A román, német és olasz piacra irányuló magyar termékexport a teljes magyar agrárkivitel értékének 41%-át adta.

A legnagyobb exportpiacunk Németország volt, ahová 591 millió euró értékben szállítottunk. A kivitel értéke a bázisidőszakhoz viszonyítva 2%-kal nőtt, és a teljes magyar agrárexport 16%-a került erre a piacra. A legnagyobb árbevételt a repcemagkivitel révén értük el, amelyből az egy évvel ezelőtti 200 ezer tonnával szemben 323 ezer tonnányit szállítottunk. A kukorica kivitt mennyisége csaknem kétszerese az egy évvel ezelőtinek, az etilalkohol exportértéke (28 millió euró) pedig több mint

háromszorosa a tavalyinak. A baromfihús értéke ellenben 33%-kal (19 millió euróval) csökkent részben a volumen, részben az árcsökkenés miatt.

2009. január-szeptemberi időszakában Románia a második legfontosabb piacunk volt. Az export értéke a bázis időszakhoz viszonyítva 11%-kal csökkent, Románia részesedése a magyar agrárexportból 14% volt. Az export bevétel 16%-át a sertéshús-, 15%-át a kukoricakivitel biztosította. Kukoricából az egy évvel korábbi mennyiség több mint kétszeresét szállítottuk, a sertéshús volumene is másfélszeresére bővült, ugyanakkor 25%-kal csökkent a búza kivitt mennyisége.

Az Olaszországba szállított áruk értéke 414 millió euró volt, 8%-kal több, mint egy évvel korábban. A növekedést elsősorban a kukorica export eredményezte, melynek 2009-es árbevétele 32 millió euróval meghaladta az egy évvel korábbit.

Az exporthoz hasonlóan, az import meghatározó része – 47%-a – is három országból érkezett. Az importot tekintve Németország volt a legjelentősebb szállítónk 22%-os részesedésével. Az itt feladott agrártermékek értéke 552 millió eurót tett ki. A második, harmadik helyre Hollandia illetve Lengyelország került 14 illetve 12%-os részesedéssel.

Nemzetgazdasági szinten 2009. novemberben – első becslések szerint – a kivitel értéke 1560 milliárd forintot (5788 millió eurót), a behozatalé 1445 milliárd forintot (5377 millió eurót) ért el. Euróban számolva a kivitel 3, a behozatal 9%-kal csökkent az előző év azonos hónapjához viszonyítva. A külkereskedelmi mérleg 115 milliárd forint (411 millió euró) aktívumot mutatott, ami az egyenleg 91 milliárd forintos (334 millió eurós) javulását jelenti az előző év novemberéhez képest. A kivitel 80, a behozatal 67% át az Európai Unió tagállamaival bonyolítottuk le.

2009. január–novemberben – előzetes adatok szerint – a kivitel értéke 15 408 milliárd forintot (54 824 millió eurót), a behozatalé 14 224 milliárd forintot (50 628 millió eurót) tett ki. A kivitel euróértéke 20, a behozatalé 27%-kal csökkent. A külkereskedelmi mérleg 1185 milliárd forint (4196 millió euró) aktívumot mutatott, az egyenleg 1222 milliárd forinttal (4434 millió euróval) javult a 2008. január–novemberi 38 milliárd forintos (238 millió eurós) passzívumhoz viszonyítva.

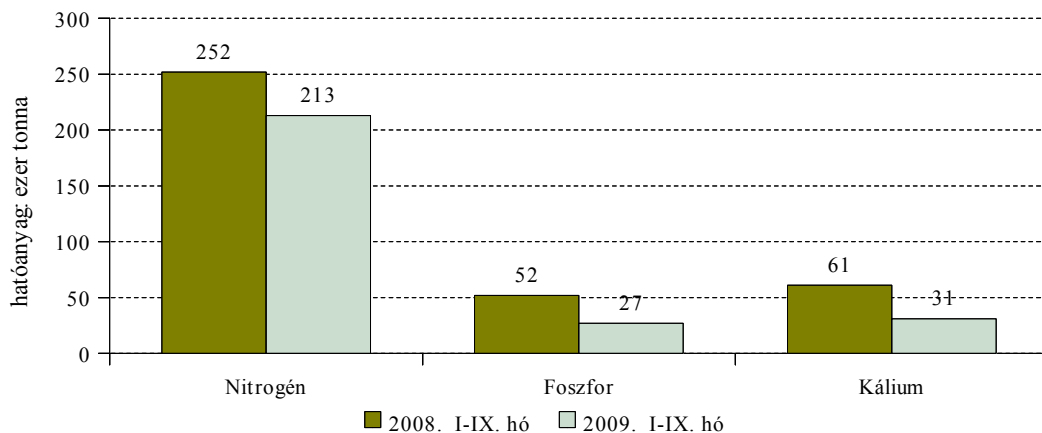
A műtrágya értékesítés alakulása 2009. január-szeptemberi időszakában

2009. január-szeptemberi időszakban a mezőgazdasági termelők által vásárolt összes műtrágya volumene hatóanyag-súlyban 26%-kal volt kevesebb, mint 2008 azonos időszakában. Legkevesebbé (11%-kal) a nitrogén hatóanyag tartalmú egyszerű műtrágya értékesítése csökkent, de a foszfor tartalmú egyszerű műtrágyák értékesítése 64%-kal, a kálium tartalmú egyszerű műtrágya értékesítése pedig 60%-kal esett. Az összetett és kevert műtrágyák értékesített mennyisége alig több mint fele az egy évvel korábbinak.

2009. első három negyedében a termelők által vásárolt összes műtrágya nitrogén hatóanyag-tartalma 15%-kal, foszfortartalma 48%-kal, káliumtartalma 50%-kal kevesebb, mint a 2008. január-szeptemberi időszakban volt.

Az összes felhasznált műtrágya hatóanyag szerinti megoszlását vizsgálva, kitűnik, hogy 2009-ben a szokásosnál is erősebben billent a mérleg a nitrogén hatóanyagú műtrágyák irányába. A nitrogén aránya az egy évvel ezelőtti 70%-ról, 80%-ra nőtt, a foszfor és a kálium aránya 10-11%-ra esett a tavalyi 14-16%-ról.

A mezőgazdasági termelők részére értékesített műtrágya

Ha természetes súlyban vizsgáljuk az értékesítést, az derül ki, hogy amíg 2008-ban az összes értékesítés 70%-a volt nitrogén hatóanyag tartalmú egyszerű műtrágya, és 25%-a összetett műtrágya, 2009-ben már 80% volt az egyszerű nitrogén műtrágya, és 17% az összetett műtrágya. Az egyszerű foszfor és kálium műtrágyák részesedése erősen csökkent, felhasználása az egy évvel korábbi mennyiség felét sem érte el. Az egyszerű foszfor és kálium műtrágyák felhasználásának visszaesésében az áremelkedés mellett, az összetett műtrágyák előtérbe kerülése is szerepet játszik. Például, a termelők a szuperfoszfát helyett szívesen használják a monoammónium foszfátot (MAP), melyben az 52% foszfor mellett 11% nitrogén is van.

2008. azonos időszakához viszonyítva 2009. első és második negyedévében még emelkedett az ár 25%-kal, illetve 19%-kal, de a harmadik negyedévben közel 35%-os árcsökkenés történt, melynek mértékét egyrészt a szokatlanul magas bázis magyarázza, másrészt megkezdődött a műtrágya árak változásának visszarendeződése. Az árak éven belüli „szokásos mozgását” a 2007. évi görbe mutatja, miszerint szezonon kívül – július, augusztusban – csökken az ár, és ősszel emelkedik újra. 2008-ban azonban épp a harmadik negyedévben volt a legnagyobb mértékű áremelkedés.

A harmadik negyedévben bekövetkezett áresésnek köszönhetően, 2009. január-szeptemberi időszakában az átlagár valamivel az előző évi szint alá csúszott (99%), és a vásárolt összes műtrágya értéke 25%-kal elmaradt az egy évvel korábbi értéktől. A legnagyobb mennyiségben értékesített egyszerű nitrogén műtrágya értéke alig néhány százalékkal volt kevesebb, de foszfor és kálium hatóanyag tartalmú egyszerű műtrágya, illetve az összetett műtrágyák értéke erőteljesen csökkent.

A harmadik negyedévben, az előző negyedévhez, illetve a tavaszi időszakhoz képest némely termék ára jelentősen csökkent. Az ammónium-nitrát ára átlagosan 35%-kal, a mészammónsalétrom (pétisó) ára 40%-kal csökkent. A szuperfoszfát ára több mint 50%-kal esett, ellenben a kálium klorid (kálisó) ára csak 10%-kal mérséklődött. A termelők körében igen népszerű monoammónium foszfát (MAP) ára 40-45%-kal, a 3*15 NPK ára 30%-kal olcsóbb volt, mint az év első felében.

II. Mi történt az agrárgazdaságban?

A második fejezetben az elmúlt három hónap agrárgazdasági aktuális híreit közöljük egy-egy bekezdés erejéig.

- Mezőgazdasági összeírás lesz 2010-ben

2010-ben hajtják végre azt az általános mezőgazdasági összeírást, amelyre az Európai Parlament és az Európa Tanács rendeletben kötelezi az uniós tagállamokat. Az összeírás során természetes személyek személyes adatait is begyűjtik, ezért az adatvédelemmel összefüggő alkotmányos kötelezettségek miatt csak törvény rendelheti el ezt az eljárást. Az összeírásakor kiemelt figyelmet szánnak az adatvédelemnek és az adatbiztonságnak. A törvény biztosítja, hogy a begyűjtött adatokat csak statisztikai célokra használhassák. Az összeírás alapvető nemzeti érdek, hasonló összeírás utoljára 2000-ben volt és az azóta eltelt időben lezajlott változások miatt szükség van egy új felmérésre.

- Kifizetési kérelem benyújtási időszak fiatal gazdáknak

Januárban két kifizetési időszak nyílt meg azok számára, akik részesülnek a fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott támogatásban. Mindkét féle kifizetési kérelem a 2008. évi támogatási kérelmekre vonatkozik. Kifizetési kérelmet lehet benyújtani a megítélt támogatási összeg 90 százalékára, valamint 10 százalékára. A támogatás jellegéből fakadóan ugyanis, az ÚMVP-ben megszokottól eltérően, már a teljesítés (a vállalt gazdaság létrehozása) előtt hozzá lehet jutni a megítélt támogatási összeg 90 százalékához. Erre eddig a támogatási határozat kézhezvételét követő 45 napon belül kellett benyújtani kifizetési kérelmet, mely keretében a támogatással eddig lekötött 14.695 millió Ft forrásból 13.060 millió Ft-ot fizetett ki a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) nagyrészt 2008. év végén, és 2009 elején.

- További 26 millió forint nemzeti támogatás az almatermelőknek

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium hivatalos honlapján közzétett információk szerint megtörténik az iskolagyümölcs-program 2009/2010. tanévi végrehajtásáról szóló 129/2009. (X. 8.) FVM rendeletet módosító jogszabály kihirdetése. A rendelet-módosítás értelmében a költségvetés az almatermelők által közvetlenül kötött megállapodások támogatására további 26 millió forint nemzeti forrást biztosít. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal a módosítás hatálybalépését követően, az utólagosan biztosított pénzügyi keret erejéig módosítja a korábban keret-kimerülés miatt jóvá nem hagyható iskolagyümölcs-szállítási megállapodásokat elutasító határozatait, és erről tájékoztatja az érintett almatermelőket.

- Rehabilitációs hozzájárulás

2010. január 1-jétől megváltozott a rehabilitációs hozzájárulás mértéke és fizetésének módja. Ez tovább nehezítheti az agrárfoglalkoztatók helyzetét. A jogszabályváltozás érintheti az összes magyar mezőgazdasági kisvállalkozást. Januártól a 20 főnél többet foglalkoztató cégek kötelesek ezt a hozzájárulást fizetni. A közhasznú, köz- és kölcsönzött munkásokat foglalkoztatók, valamint a fegyveres testületek mentesülnek. Ha egy cégnél a munkavállalók legalább 5%-a (kötelező foglalkoztatási szint) megváltozott munkaképességű, szintén nem köteles fizetni. A hozzájárulás

mértéke eddig minden 5%-ból hiányzó főre évi 117 600 Ft/fő volt, ez januártól 964 500 Ft/fő-re nő.

- Változik az alkalmi munkavállalás: (a növénytermesztési időnyomunkák szabályai)

Az Országgyűlés elfogadta az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvényt, amely 2010. április 1-jétől lép hatályba. Egyszerűsített foglalkoztatás alkalmazható – egyéb esetek mellett – a mezőgazdaságban (növénytermesztés, erdőgazdálkodás, állattenyésztés, halászat) és az idegenforgalomban végzett időnyjellegű munkák esetén.

- Újabb két árvízvédelmi nagyprojekt támogatásáról döntött a kormány

A Vásárhelyi-terv továbbfejlesztésének részeként újabb két nagyprojekt támogatásáról döntött a kormány. A „Tisza hullámtér - nagyvízi meder vízszállító képességének helyreállítása a szolnoki vasúti híd és Kisköre közötti szakaszon”, illetve a „Beregi árvízvédelmi töltések komplex fejlesztése Vásárosnamény és Lónya között” című projektek 18,5 milliárd forintból valósulhatnak meg, és növelik a Tisza mentén élő emberek árvízi biztonságát.

- Folytatódhat a birtokvásárlások állami támogatása

Két merev álláspont alakult ki az unióban a közös agrárpolitika (KAP) jövőjét illetően, s Magyarország másik 21 tagállammal együtt a megreformált, de változatlanul erős mezőgazdasági politika mellett száll síkra. Az illetékes miniszterek brüsszeli tanácsülésén jóváhagyták Magyarország kérését a birtokfejlesztési hitelezés állami támogatásának fenntartására. A svéd elnökség által levezényelt utolsó agrár tanács ülés középpontjába a közös agrárpolitika került: egyrészt a jelen, másrészt a jövő áttekintése. Abban egyetértés volt, hogy már most egyszerűsíteni kellene a rendszert, megszabadítani a támogatások bürokratikus terheitől.

Hozzájárultak az EU-országok mezőgazdasági miniszterei ahhoz, hogy Magyarország - más tagországokkal együtt - 2013. december 31-ig meghosszabbítsa a földvásárlás állami támogatásának lehetőségét, ami ez év december 31-én megszűnt volna. A lengyelek korábban már megkapták az ilyen támogatási forma fenntartásának lehetőségét, most Magyarország mellett Lettország és Litvánia ilyen irányú kérését bírálták el kedvezően. Magyar vonatkozásban a lehetőség konkrétan a birtokfejlesztési és a birtokösszevonási hiteltámogatás intézményének fenntartását jelenti további három évig.

- A szövetkezeti mezőgazdaság versenyképes maradt

Az ország uniós csatlakozását követően az ágazat rendelkezésére álló mintegy 1300 milliárd forint többletforrás felét a magyar mezőgazdaság korszerűsítésére szánták. Ennek eredményeként - az uniós pénzek és a nemzeti források felhasználásával - az állattenyésztésben mintegy 400 milliárd forint értékű beruházás valósulhat meg, és mintegy 300 milliárd forint értékű új erőgép és más munkaeszköz kerülhet az agráriumba. A MOSZ tagsága állítja elő a magyar mezőgazdasági termékek mintegy 50 százalékát, mintegy 2 millió hektárt művelve. Évente mintegy 138-140 milliárd forint adót és járulékot fizetnek be az államkasszába.

- Új földszabályozás nélkül kiszippantják a támogatást a mezőgazdaságból
A nem magyar állampolgárok és cégek földvásárlási tiltásának 2010 utáni fenntartására, a termőföldről szóló törvény átdolgozására és a földhasználati szabályok rendezésére szólítja fel a Magyar Agrárkamara a kormányzatot. A kormánynak el kell érnie, hogy 2010 után is megmaradjon a nem magyar állampolgárok és cégek földvásárlási tilalma. Ezért az országgyűlés, hozzon határozatot, amely támogatja a kormány ilyen irányú törekvéseit az Európai Unióban.
- Kiemelt szerep jut a helyi kezdeményezéseknek
A Helyi Akciócsoportoknak (HACS) köszönhetően az Európai Unió finanszírozásában megvalósuló számos vidékfejlesztési támogatás ténylegesen helyi igényeket elégít ki. Így a Falumegújítás és -fejlesztés, Vidéki örökség megőrzése, Mikroállalkozások létrehozása és fejlesztése, illetve Turisztikai tevékenységek ösztönzése jogcímei végrehajtása speciális az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program egyéb jogcímeivel összehasonlítva, hiszen ezeknél mind a jogszabályalkotás, mind a döntés (a projektek kiválasztása) során érvényesítésre kerülnek az alulról jövő megközelítések és a helyi sajátosságok.
- Halászati támogatás
Kifizetési kérelem benyújtására nyílt lehetőség 2009. december 1. és 31-e között az Európai Halászati Alapból a 2. támogatási tengely szerint nyújtandó támogatások igénylésére. A program keretében támogatható közkiadások teljes összege 46.840 ezer euró, az Európai Halászati Alap (EHA) keretében nyújtott uniós támogatás pedig 34.850 ezer eurót tesz ki. Egy támogatási kérelemmel kapcsolatban összesen négy kifizetési kérelem adható be.
- Rendeletben rögzítik, mit nevezhetünk méznek
Szigorítja a mézre vonatkozó szabályokat az agrárminisztérium. A készülő rendelet pontosan kimondja, hogy mit nevezhetünk méznek, külön felirat garantálja majd a minőséget. A közelmúltban több vizsgálat is bizonyította, hogy különböző módon feljavított, nem valódi méz került a boltokba. A mézesüvegen új jelzés lesz, a fogyasztó biztos lehet benne, hogy az a méz nem hamisított, vagyis sem a termelő, sem a feldolgozó nem adott hozzá, és nem vett el belőle semmit. Ez a megkülönböztető jelzést részben a szakminisztérium kezdeményezte, hogy visszaszorítsa a mézhamisítást. Ezt a szigorúbb ellenőrzési kategóriát önként vállalhatja a forgalmazó, ami nyilván meg fogja neki érni.
- Meghosszabbították az előleg elszámolását
Több, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) finanszírozott támogatási jogcímnél módosult az előleg- kifizetési kérelmek benyújtásának határideje. A változás érinti az állattartó telepek-, a növénytermesztés létesítményeinek- és a kertészet korszerűsítéséhez, az öntözés, a melioráció és a területi vízgazdálkodás fejlesztéséhez, továbbá a mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez nyújtandó támogatást.

- Az aszály ellen közösen lépnek fel a kutatók

Az aszályról és a szárazodásról rendezett októberi kecskeméti tudományos konferencia résztvevői: szakemberek, oktatók, kutatók, és a gazdasági élet szereplői közös állásfoglalást készítettek és adták át a döntéshozóknak november közepén. Az Országgyűlést arra kérték, hozza meg a szükséges döntéseket, valamint intézkedéseket a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégián túlmenően, és határozzon a Nemzeti Víz- és Élelmiszer-ellátási Létbiztonság Programról ugyanis aggodalomra ad okot a mind erőteljesebb emberi beavatkozás.

- Magyar hús és bor a Távol-Keleten

A Magyar Húsiparosok Szövetsége az ITD Hungaryval együttműködve távol-keleti bemutatkozó körutat tartott novemberben, amelynek eredményeként úton van az első hús-készítmény-szállítmány Japánba. A Hungerit, a Pick és a Kometa, valamint a Hampex kereskedelmi cég 24 borpincézzel együtt Vietnámban, Hongkongban, Dél-Koreában és Japánban mutatkoztak be. Különösen Hongkongban és Japánban volt nagy az érdeklődés a feldolgozott hús- és baromfitermékek iránt. A Hongkongban rendezett borkiállításon Magyarország első alkalommal vett részt, 15 pincészet 40 bort mutatott be.

- Mezőgazdaság és műhold

A termőföldről visszaverődő elektromágneses sugárzás segítségével meghatározható a várt hozam. Az, hogy a farmerek miként tudják meghatározni a földjükön használt vetőmag, műtrágya, rovarirtó szerek, valamint víz mennyiségét, döntően befolyásolja aratásuk sikerét, avagy sikertelenségét. Létezik egy új, a laboratóriumi elemzésnél sokkal olcsóbb módszer. Ezzel az eljárással a hozam pontosan, gyorsan és nem utolsó sorban olcsón előrejelezhető. Ez az eljárás a termőföldről visszaverődő elektromágneses sugárzás mérésén alapul. Az így kapott adatokat műholdak gyűjtik össze. A műholdas spektrum mérés, mint szolgáltatás költsége az eddigi tapasztalatok szerint hektáronként kevesebb, mint 15 dollár – ugyanakkor a termékhozam növeléséhez legalább 10 százalékkal hozzájárulhat.

- Pályázati felhívás Helyi Vidékfejlesztési Iroda (HVI) cím elnyerésére

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium pályázatot ír ki Helyi Vidékfejlesztési Iroda (HVI) cím elnyerésére. A pályázati felhívás célja a vidékfejlesztési feladatok ellátásának elősegítése érdekében a "Helyi Vidékfejlesztési Iroda" cím adományozása határozott időre, az FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézetével 2013. június 30-ig. A Helyi Vidékfejlesztési Iroda címmel rendelkező szervezet (Budapest kivételével) az adott területfejlesztési kistérségben látja el feladatait. A pályázaton politikai pártok és egyházi szervezetek nem vehetnek részt.

- Nincs kereslet az energiafűre

Néhány éve még nagy reményeket fűztek a szarvasi kutatók által nemesített energiafűhöz, az élet azonban nem igazolja a várakozásokat. Míg 2007-ben jó néhány cég - több száz termelő bevonásával - igen nagy területen termelte az egész országban. Mára a termőterület összezsugorodott, a termelő kft. megvált a kutatóktól is. Nincs felvevőpiac, a termelők nem tudják

értékesíteni a megtermelt fűvet, senki sem akar pelletet gyártani. A társaság amíg nincs felvevőpiac, addig a fajtafenntartásra koncentrálnak. A kft. ötszáz hektáros termőterületéből száz hektáron állít elő energiafű-vetőmagot, és várnak a jobb időkre.

- **Többmilliárdos igény öntözésfejlesztésre**

Lezárult az öntözés, melioráció és a területi vízgazdálkodás mezőgazdasági üzemi és közösségi létesítményeinek fejlesztéséhez nyújtandó jogcím támogatási kérelmének benyújtási időszaka. Több mint 15,5 milliárd forint támogatást igényeltek ezekre a célokra a gazdálkodók. A legtöbb igénylés Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megyéből érkezett.

- **Új rendelet született a vadhúsról**

November 28-án megjelent az a rendelet, amely az elejtett vad jelölését, kezelését és forgalomba hozatalát szabályozza (141/2009. (X. 29.) FVM-rendelet). A vadgazdálkodók bevételeinek jelentős része a vadhús értékesítéséből származik, az elmúlt időszakban viszont a nemzetközi értékesítési gondok következményeként a vadhús felvásárlói ára soha nem látott mélypontra esett. Ezzel ellentétben a belföldi értékesítési árak színvonala - a feldolgozóüzemek rendkívül magas járulékos költségei miatt - a hazai vásárlói kör kialakulását nagyban megnehezítette. A szakmai körök érthetően sürgették a belföldi szabadpiaci helyzet megteremtését és ennek jogi szabályozását. A rendeletről a gazdálkodók és a szakemberek nemcsak a vadhús-felvásárlási árak javulását, hanem a hazai fogyasztás mennyiségi emelkedését is várják.

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból

Ebben a fejezetben az AKI gondozásában megjelent tanulmányok, agrárgazdasági információk rövid, fontosabb megállapításait ismertetjük.

- **„A zöldség- és gyümölcságazat helyzete”** című tanulmányban a szerzők arra keresik a választ, Magyarországnak miért nem sikerül maradéktalanul kihasználnia a zöldség- és gyümölcsfélék termelésében viszonylag kedvezőnek mondható ökológiai adottságokat. A szektort különösen érzékenyen érintő probléma az adórendszer, az elhibázott szociális politika és az egész gazdaságban jelenlévő feketekereskedelem. A főbb zöldség- és gyümölcstermelő megyékben a magas munkanélküliség ellenére sincs elegendő munkaerő. A belső piacon a multinacionális láncok lettek az élelmiszer-kereskedelem legfontosabb szereplői, ezért a termelők kénytelenek alkalmazkodni az általuk diktált követelményekhez. Megállapítható, hogy az alkalmazkodás legfontosabb eleme az összefogás tézisek formájában. Az uniós agrárpolitika következménye, illetve a szerződéses fegyelemmel is összefügg, hogy a feldolgozóiparnak egyre nagyobb nehézséget jelent a hazai zöldség- és gyümölcsfélék beszerzése. A nagyobb és biztosabb hozamok elérése érdekében a feldolgozóipari vállalatoknak jelentősebb szerepet kell vállalniuk az alapanyag-termelés koordinációjában. A szerzők megállapítják, hogy az ágazat számos helyen technológiai lemaradásokkal küzd. Adottságainkhoz képest csak kis mértékben hasznosítjuk a kertészeti termelésben a geotermális energiát, aminek okai a magas beruházási költségek mellett a visszasajtolási kötelezettség, és a különböző jogcímenek kirótt adminisztratív terhek. (Agrárgazdasági tanulmányok, 2009. 7. szám, készült az Agrárpolitikai Igazgatóság Agrárpolitikai Kutatások Osztályán. Szerzők: Erdész Ferencné, Jankuné Kürthy Gyöngyi, Kozak Anita, Radócné Kocsis Teréz.)
- **„A főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzete a tesztüzemek adatai alapján 2008-ban”** című kiadvány a főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemviszonyait vizsgálja a magyarországi tesztüzemi rendszerhez tartozó gazdaságok adatai alapján. Az utóbbi öt évben a szántóföldi, ezen belül az ún. GOFR növények jövedelem helyzete viszonylag stabilan és kedvezően alakult. Ennek tudható be, hogy a termelők folyamatosan növelték ezen kultúrák vetésterületét. A szántóföldi növények termelési költsége 2008-ban meghaladta a 2007. évi szintet. A költségemelkedés mértéke a főbb ágazatoknál többnyire magasabb volt, mint a termeléshez felhasznált anyagok és eszközök átlagos árváltozása, ami részben a ráfordítások mennyiségi növekedését jelzi. A ráfordítások növekedése mellett a bevételek is növekedtek, így a szántóföldi növénytermesztésben valamennyi vizsgált ágazatban eredményes évet zártak a gazdaságok 2008-ban. A kertészeti ágazatok esetén 2008-ban kedvezőek voltak a termelés külső feltételei a szélsőséges időjárású 2007-es év után. A zöldségféléknél – a meghatározó ártermelő gazdaságokban – valamennyi vizsgált ágazatban nőtt a termelési költség 2007 és 2008 között. A változások főleg a közvetlen változó költségeknél, vagyis elsősorban az anyag és anyagjellegű kiadásoknál jelentkeztek, ezek közül is kiemelkedően a műtrágyánál és a növényvédő szernél. A szerzők megállapítják, hogy közzgazdasági értelemben nehéz helyzetben van a magyar állattenyésztés, ugyanakkor a magas színvonalon, költség-hatékonyan termelő gazdaságok

versenyképesek lehetnek. A takarmányértékelésben bemutatott különbségek szintén azt tükrözik, hogy a vertikális termelés-szervezésben, termék-előállításban megtalálhatók azok a lehetőségek, amelyek kimozdíthatják az állattenyésztésünket a holtpontról. A termelői hasznot egyre inkább a felvásárlási árak jövedelemtartalma fogja meghatározni, amire csak a költség-hatékony termeléssel, a vertikális kapcsolatok bővítésével tudnak reagálni a gazdaságok. Ez korrekt felvásárlási árak és a gazdaság további fehéritése nélkül nem képzelhető el. (Agrárgazdasági Információk 2009. 4. szám, szerzők: Béládi Katalin, Kertész Róbert)

- **„Az élelmiszerfeldolgozó kis- és középvállalkozások szerepe vonzáskörzetük élelmiszer-gazdaságában”** című tanulmányban a szerzők kijelentik azt, hogy az élelmiszer-feldolgozó kkv-knak van jövőjük, eszközei (de nem kizárólagos!) lehetnek az élelmiszeripar jelenlegi válságából való kilábalásnak. A globális élelmiszer-gazdaság mellett(!) a gazdaságpolitikának jóval nagyobb figyelmet kell fordítania a regionális élelmiszer-gazdaság fejlődésére (fejlesztésére). Nem elég ugyanakkor gazdaságpolitikai és jogi eszközökkel segíteni a kkv-kat, a kis- és középvállalkozásokat támogató közhangulatot is generálni kell. Saját maguknak kell létrehozniuk azokat az érdekképviseleti szerveződések, amelyek hatékonyan tudnak bekapcsolódni a társadalmi és a gazdasági egyeztetésekbe. Az élelmiszeripari kis- és középvállalkozások preferálása, támogatásuk kétségtelenül többbe kerül, mint ha a multikat csábítanánk vissza az iparágba. Ugyanakkor talán nagyobb hosszú távú stabilitást jelentenek, és társadalmi hatásai is kedvezőbbek. A kutatás ugyanakkor bizonyította, hogy a kis- és középvállalkozások fejlődésének segítése nem csupán pénz kérdése! A sikerhez, az élelmiszer-feldolgozó kkv-kban rejlő – nemzetgazdasági hasznot hozó – lehetőségek kiaknázásához ugyanakkor világos, koherens gazdasági és társadalmi jövőképre van szükség, ami meghatározza a konkrét lépések céljait és irányait. Túl kell lépni a távlatos kérdések hangsúlytalan kezelésén, a kockázatos jövőképből adódó bizonytalanságon. (Agrárgazdasági tanulmányok, 2010. 1. szám, készült a Gazdaságelemzési Igazgatóság Statisztikai és Pénzügypolitikai Osztályán. Szerzők: Bojtárné Lukácsik Mónika, Felkai Beáta Olga, Gáborné Boldog Valéria, Kapronczai István (szerk.), Székelyné Raál Éva, Tóth Piroska, Vágó Szabolcs)

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok

Az Agrárgazdasági Figyelő negyedik fejezete csak táblázatokból álló, éves adatok összeállítását tartalmazza és az elmúlt 3 év összehasonlításában mélyülhet el az olvasó. Ez a rész állandó szerkezetű és minden negyedévben a legfrissebb adatok megjelenésének függvényében módosul.

A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban

Év	A mezőgazdaság részaránya			A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek részaránya	
	A GDP-termelésben	A beruházásban	A foglalkoztatottságban ^{a)} , %	A fogyasztásban ^{b)}	Az exportban ^{c)}
	folyó áron, %			folyó áron, %	
2006	3,6	4,2	4,9	25,8	5,5
2007	3,6	3,7	4,7	25,0	6,3
2008	4,0	5,0	4,6	25,0	7,0
2009*	3,4	4,9	4,6	27,0	7,2

a) A munkaerő-felmérés adatai (erdőgazdálkodással együtt).

b) A háztartások hazai fogyasztási kiadásaiból.

c) SITC (ENSZ Nomenklatura) szerint nem tartalmazza a nyersanyagokon belül az olajos mag és olajtartalmú, állati olaj és zsír, növényi olaj és zsír, feldolgozott állati és növényi melléktermékeket.

*becsült adatok

Forrás: 2006, 2007 KSH, 2008, 2009 AKI szakértői becslés, évközi adatok alapján.

Foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak szerint

Megnevezés	2007		2008*		2009*	
	július-szeptember					
	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%
Mezőgazdaság	188,9	95,3	170,1	90,0	181,0	106,4
Ipar	1 290,1	100,7	1 271,1	98,5	1 176,4	92,5
Élelmiszeripar	135,1	93,8	135,0	99,9	134,3	99,5
Nemzetgazdaság	3 947,4	100,0	3 924,3	99,4	3 783,5	96,4

* Új TEÁOR besorolással számolva

Forrás: KSH Intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtés

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások éves források szerinti teljesülése

millió Ft

Forrás	Támogatások		
	EU-s	hazai	összesen
2006			
Nemzeti támogatások	-	147 890	147 890
EU társfinanszírozású támogatások	29 915	99 088	129 003
Közvetlen EU kifizetések	153 217	-	153 217
Összesen	183 132	246 978	430 110
2007			
Nemzeti támogatások	-	151 698	151 698
EU társfinanszírozású támogatások	37 248	78 767	116 015
Közvetlen EU kifizetések	167 966	-	167 966
Összesen	205 214	230 465	435 679
2008			
Nemzeti támogatások	-	113 037	113 037
EU társfinanszírozású támogatások	73 851	22 827	96 678
Közvetlen EU kifizetések	187 395	-	187 395
Összesen	261 246	135 864	397 110
2009. (előzetes teljesítési adatok)			
Nemzeti támogatások	-	118 191	118 191
EU társfinanszírozású támogatások	142 244	44 443	186 687
Közvetlen EU kifizetések	306 955	-	306 955
Összesen	449 199	162 634	611 833

Forrás: FVM adatok alapján saját szerkesztés

**Agrár- és vidékfejlesztési támogatások források szerinti összetétele
(adott év I-VIII. hó)**

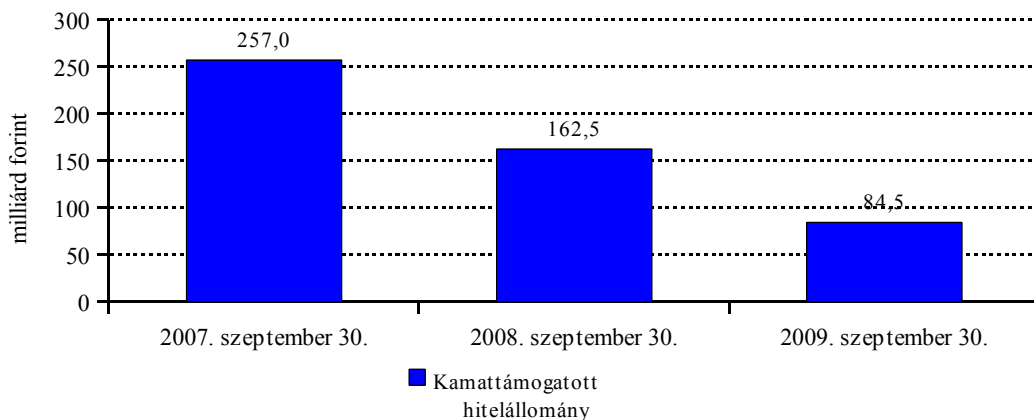
millió forint

Forrás	Támogatások		
	EU-s	hazai	összesen
2007 I-VIII. hó*			
Nemzeti támogatások	-	103 337	103 337
EU társfinanszírozású támogatások	31 851	18 485	50 336
Közvetlen EU kifizetések	54 323	-	54 323
Összesen	86 174	121 822	207 996
2008 I-VIII. hó*			
Nemzeti támogatások	-	89 632	89 632
EU társfinanszírozású támogatások	27 650	10 364	38 014
Közvetlen EU kifizetések	68 523	-	68 523
Összesen	96 173	99 996	196 169
2009 I-VIII. hó			
Nemzeti támogatások	-	90 846	90 846
EU társfinanszírozású támogatások	91 584	33 976	125 560
Közvetlen EU kifizetések	139 698	-	139 698
Összesen	231 282	124 822	356 104

*AVOP nélkül

Forrás: FVM adatok alapján saját szerkesztés

Az agráriumhoz kapcsolódó kamattámogatott hitelállomány alakulása

Forrás: FVM

Földterület művelési ágak és növényfajok szerint

ezer ha

Megnevezés	2006	2007	2008	2009
Szántó	4 510	4 506	4 503	4 502
ebből: búza*	1 091	1 115	1 125	1 156
őszi árpa*	175	186	201	198
tavaszi árpa*	126	141	133	127
kukorica*	1 223	1 261	1 208	1 200
cukorrépa*	51	40	13	14
napraforgó*	531	526	557	559
Gyümölcsös	103	102	99	99
Szőlő	94	86	83	83
Mezőgazdasági terület	5 817	5 807	5 790	5 783
Erdő	1 776	1 822	1 884	1 896
Termőterület	7 689	7 721	7 768	7 775

* vetésterület.

Forrás: KSH

Növénytermelés hozamai

Megnevezés	Betakarított mennyiség			Termésátlag		
	ezer tonna			tonna/ha		
	2007	2008	2009*	2007	2008	2009*
Gabonafélék	9 653	16 900	13 147	3,5	5,8	4,7
ebből: búza	3 987	5 654	4 325	3,6	5,0	3,8
árpa	1 018	1 478	1 027	3,2	4,5	3,2
Szántóföldi növények						
Burgonya	563	646	513	19,0	25,7	24,8
Cukorrépa	1 693	532	302	41,0	59,2	51,1
Szója	53	74	70	1,6	2,7	2,3
Napraforgó	1 060	1 492	1 253	2,1	2,7	2,4
Kukorica	4 027	8 963	4 029	3,7	7,5	6,4
Silókukorica és csalamádé	2 562	2 681	1 878	18,2	30,4	24,6
Zöldségfélék						
ebből: csemegekukorica	535	443	419	14,7	17,5	16,1
zöldborsó	93	108	87	4,8	6,0	4,9
zöldbab	23	32	8	6,8	8,2	6,5
paradicsom	228	121	75	45,5	49,2	38,3
zöldpaprika	191	26	36	11,5	13,6	20,3
görögdinnye	164	268	218	20,4	32,4	32,1
vöröshagyma	69	72	54	23,6	27,1	23,8
Gyümölcs						
ebből: kajsziбарack	32	28	31	5,2	6,2	8,0
őszibarack	41	58	73	5,1	9,7	12,6
meggy	43	80	94	3,2	5,9	7,7
alma	171	539	390	3,9	15,4	17,1
körte	12	27	27	3,8	13,6	11,9
Leszüretelt szőlő	540	691	585	7,2	8,7	8,2

* Forrás: AKI adatgyűjtés

Forrás: KSH

A műtrágyaellátás alakulása

Megnevezés	2006	2007	2008
Műtrágyaellátás hatóanyagban, ezer tonna	456	507	431
Ebből:			
nitrogén	289	320	294
foszfor	75	87	63
kálium	92	100	74
Egy hektár mezőgazdasági területre kijuttatott hatóanyag, kg	78	87	75
Egy hektár szántó-, konyhakert-, gyümölcsös- és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag, kg	95	106	90

Forrás: AKI

Az öntözés helyzetének alakulása az adott év októberéig

Megnevezés	Vízjogilag engedélyezett öntözhető terület, ha			Megöntözött alapterület, ha			Kiöntözött vízmennyiség, ezer m ³		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Szántó	163 029	165 424	142 108	72 837	59 278	76 323	113 379	76 443	114 939
Gyümölcsösök	12 339	12 341	11 354	5 155	7 585	4 665	5 800	5 523	4 434
Szőlő	191	385	361	25	16	10	217	213	9
Gyep	2 733	5 020	5 898	937	320	1 651	439	212	677
Halastó	-	11 442	8 947	-	9 245	8 562	-	64 073	62 615
Egyéb (erdő, fásítás stb.)	25 691	11 678	9 939	7 881	1 161	508	67 613	891	524
Összesen	203 982	206 291	178 607	86 836	77 606	91 719	188 085	147 727	183 198

Forrás: AKI

Magyarország állatállománya, ezer darab

Megnevezés	2006. december 1.	2007. december 1.	2008. december 1.	2009. június 1-én
Szarvasmarha	702	705	701	703
Ebből: tehén	322	322	324	320
Sertés	3 987	3 871	3 383	3 181
Ebből: anyakoca	290	259	230	225
Juh	1 298	1 232	1 236	1 292
Ebből: anyajuh	1 030	977	964	984
Ló	60	60	58	60
Tyúkfélék	30 303	29 866	31 165	38 547
Ebből: tojó	14 815	12 644	13 344	11 994
Liba	2 178	1 817	2 120	3 007
Kacsa	2 579	2 230	2 904	4 164
Pulyka	4 087	4 368	3 527	3 572

Megjegyzés: 2009-től állatszámolás évente csak kétszer, június és december 1-jén történik.

Forrás: KSH

Lehalászás

Megnevezés	Üzemelt tőterület hektár	Lehalászás összesen	Ebből: étkezési hal	Intenzív termelésnél lehalászott étkezési hal
				tonna
2006. évi haltermelés	23 878	20 762	12 898	1 789
2007. évi haltermelés	24 302	21 384	13 872	1 987
2008. évi haltermelés	23 414	19 551	13 522	1 751

Forrás: AKI

Becsült vadállomány, ezer db

Megnevezés	2007. év	2008. év	2009. év
Gímszarvas	76,9	85,0	87,1
Dámszarvas	23,9	25,9	26,7
Őz	312,0	340,4	349,5
Muflon	10,1	9,9	10,5
Vaddisznó	77,8	95,6	99,3
Mezei nyúl	472,1	522,9	523,6
Fácán	723,7	790,4	795,6

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

Vadállomány hasznosítás, teríték (ezer db)

Megnevezés	2006. év	2007. év	2008. év
Gímszarvas	32,0	34,0	36,2
Dámszarvas	8,4	9,3	9,7
Őz	80,6	79,5	86,1
Muflon	2,3	2,6	2,9
Vaddisznó	64,4	94,0	94,4
Mezei nyúl	89,3	95,7	104,0
Fácán	361,6	432,8	421,0
Pénzügyi adatok (milliárd Ft)			
Bevétel	14,31	16,04	16,60
Összes kiadás	14,29	15,24	16,16
Ebből: mezőgazdasági vadkár	1,41	1,64	1,56
erdei vadkár	0,20	0,20	0,13
Eredmény	0,02	0,80	0,44

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

Erdőterület, erdősültség

Megnevezés	2006	2007	2008
	évben, ezer hektár		
1. Földterület összesen	9 303	9 303	9 303
2. Erdőgazdálkodás alá vont terület összesen*	1 999	2 019	2 030
Ebből:			
Faállománnyal borított terület	1 870	1 891	1 903
Erdőgazdálkodás alá vont területből:			
Állami tulajdonú erdők	1 054	1 054	1 058
Közösségi tulajdonú erdők	18	19	19
Egyéni gazdálkodók	246
Társult gazdálkodók	340	818	826
Működésképtelen gazdálkodói kör	212
Erdősültség, %	20,1	20,3	20,5

* Megjegyzés: Az erdő művelési ágon kívül tartalmazza az utak vadlegelők stb. területét is.

Forrás: Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatóság

**A mezőgazdasági, vad-, erdőgazdálkodási és halászati
társas vállalkozások jövedelem alakulása***

Megnevezés	2006	2007	2008
Adózás előtti eredmény, millió Ft	74 521,3	68 328,1	85 317,6
Adózás előtti eredmény ezer Ft/ha	22,9	16,6	25,8

* Adóbevallást készítő vállalkozások adatai alapján.

Forrás: APEH

Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme

millió €

Megnevezés	2006	2007	2008	2009 I-III. negyedév
Export	3 675	4 863	5 782	3 756
Import	2 680	3 188	3 860	2 502
Egyenleg	995	1 675	1 922	1 254

Forrás: AKI-KSH

Az élelmiszeripar fontosabb adatai

Megnevezés	M.e.	2006	2007	2008
Kibocsátás	millió Ft	2 072 030	2 151 987	2 337 894
Bruttó hozzáadott érték	millió Ft	576 343	603 472	617 248
Árbevétel	millió Ft	2 316 131	2 418 131	2 608 174
Foglalkoztatottak	fő	100 728	97 034	94 853

Forrás: APEH gyorsjelentés

Főbb élelmiszeripari szakágazatok árbevétele és eredménye

millió Ft

Szakágazatok	Értékesítés nettó árbevétele			Adózás előtti eredmény		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Húsfeldolgozás, tartósítás	203 459	223 392	255 906	-151	1 006	-5 607
Baromfihús feldolgozása, tartó	203 707	219 475	229 835	-4 123	4 059	-12 992
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	117 628	122 766	125 110	-679	3 945	-6 560
Gyümölcs, zöldség feldolgozás	208 493	223 188	209 648	4 404	1 340	1 843
Tejtermék gyártása	217 038	223 716	224 970	12 162	815	-3 496
Malomipari termék gyártása	75 644	95 594	106 836	1 049	2 573	3 027
Haszonállat-eledel gyártása	113 688	117 263	151 956	-8 390	394	1 229
Hobbiállat-eledel gyártása	46 808	51 010	62 425	3 583	3 529	775
Tésztafélék gyártása	24 903	28 316	32 618	802	1 514	1 942
Sörgyártás	94 483	102 240	99 252	4 435	458	-1 019
Üdítőital gyártása	134 735	156 005	165 135	-1 679	-715	-4 880
Dohányipar	145 245	157 055	167 800	4 265	-2 839	-2 989
Összes szakágazat	2 316 131	2 418 131	2 608 174	45 955	20 849	-7 364

Forrás: APEH

Kiadja:
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Statisztikai Osztálya

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Telefon: (06 1) 476-3060
(06 1) 217-1011
Fax: (06 1) 217-7037
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu